

PAVEL ŠVANDA
Választottam

Én választottam ki az elnökömet? Vagy ők választották ki nekem? Személy szerint nemigen nyomultam az előtérbe. Gondolom, hogy az efféle problémák megoldására megvannak a jól fizetett embereik. Nem is olyan rossz, ha erre vagy arra a célra van az embernek egy képviselője és küldötte, akinek a rossz tulajdonságait aztán lehet naponta ékesszólóan ostromozni. Dohogni minden tekintetben kellemes dolog, még ha kell is hozzá bizonyos alapvető kedvetlenség.

Ha hiszel az egyéni kezdeményezésben és felelősségben, s abban, hogy az egyes ember önmagában is maradandó értéket képvisel, valószínűleg inkább a liberális képviselői kínálatból fogsz válogatni. Ha bízol a kollektív tudat bölcsességében, ha a szolidaritás elfojthatatlan erejére szavazol, amely az emberi halandóságon is túlmutat, a szocialistáknak adod a voksodat. A probléma az, tudod-e te magad mindig, mit is gondolsz tulajdonképpen? A képviselői demokrácia arra a feltételezésre épül, hogy mindannyian szilárdan gondoljuk a magunkét, ami a posztmodern időkben így nem egészen érvényes. De ha optimista vagy, hiszel magadban. A pesszimista dohogással vigasztalódik. Azt hiszi, hogy az egyén eleve korlátolt és szükségyszerűen önző, míg a kollektívák, osztályok és nemzetek örökké tömegpszichózisok között hanyódnak. A pesszimista tehát inkább nem jár szavazni, vagy olyan képviselőket választ, akik mindenkinek mindent megígérnek, ami radikális, ugyanakkor nem túl értelmes megoldás.

Az én képviselőim természetesen a prágai társadalmi pezsgés perspektívájából választanak. Ezzel nincs mit tenni. Melyik Napóleon is jegyezte meg, hogy Franciaország Párizs és Párizs Franciaország? Csakhogy a központ drámái nem működnek mindenütt egyformán. Ami a Kisoldalon krízis, és Kolínban drámai bonyodalom, annak Jihlavába alig ér el a visszhangja, és Brünnben csak a személyesen érintetteket

érinti. De minden hatás ellenére, melyet a nemzetállamok kulturális centralizmusa helyezett közém és képviselőim közé: megválasztottam az embereimet, és így elnököt is választottam. Végül is belementem a játékba, amelyre a jövőt kritizálók ujjal mutogatnak. Megkaptam, amit megérdemeltem. A bosszús hangulat egyébként illik az éber állampolgárhoz.

Van még egy saját fejlesztésű segédeszközöm. Amikor kicsit lustán, máskor szinte undorodva szembeülök a médiában egyes politikusok képével, amelyet néha évek alatt alakítanak ki, olykor hirtelen, néhány hét alatt, azt kérdezem magamtól: szeretnéd, ha ez a férfi vagy nő lenne a főnököd a munkahelyeden? Vagy még rosszabb: tudnál egy irodában ülni vele? Heti öt napon át egy levegőt szívni vele, osztózni a sarokban lévő mosdókagylón, felváltva főzni vele a közös kávé? Kibírnád vele órákig egy kocsiban egy szolgálati úton? Miközben kritikus szemmel figyelem politikusnőinket, azt mondom magamban, lenne-e elég türelmük közönséges kereskedőként a közönséges vevők nyüzsgő tömegéhez? És mi lenne, ha ott lenne a szekrényed e terpeszkedőnek látszó képviselőé mellett? Minden reggel hasba vágna a könyökével, miközben belebújtok a munkaruhába.

Ugyanakkor határozottan elítélem magamat ezért a hozzáállásért. Nem tetszik nekem magamban, hogy hatalmába kerít az a cseh szokás, mely mindent kicsinyít, aprópénzre vált, az emberi élet tevékenységeit a puszta létfenntartásra redukálja, meg arra, hogy kisvárosi módon mindenki mindenkivel jól kijöjjön. Tulajdonképpen úgy viselkedek, mintha Prága vonzáskörzetében lakték, ahol mindenki tud mindenkiről mindent, és senkinek nem marad adósa. Védekezem! Végül még azt is a szememre vetem, hogy nekem úgyszemint senki. Egyik elnökjelöltet sem szeretném a bérszámfejtés főnökének tudni. Egyik pártelnökkel sem osztanám meg a zuhanyozót. És egyik cseh politikusnővel sem szeretnék együtt nyomorogni egy autó hátsó ülésén. Ennek ellenére optimista vagyok. Választottam és megkaptam, amit megérdemeltem.